

'ועשית מנרת זהב טהור מקשה תיעשה המנורה' – אז מי עשה את המנורה?...

ספר שמות פרק כה

(לא) ועשית מנרת זהב טהור מקשה תיעשה המנורה ירכה וקנה גביעה פפתריה ופרחיה ממנה יהיו:

רש"י על שמות פרק כה פסוק לא

תיעשה המנורה – (תנחומא) מאליה! לפי שהיה משה מתקשה בה, אמר לו הקב"ה השלך את הככר לאור והיא נעשית מאליה, לכך לא נכתב תעשה:

וצריך ביאור:

- מה דחקו לרש"י להשתמש בדרשת התנחומא ולא לפרש כפשוטו ש'תיעשה' הכוונה ע"י משה שנצטווה לעשותה?
- כיצד מפרש ש'נעשית מאליה' [ומוכיח ממ"ש תיעשה] הרי זה בסתירה לרישא דקרא 'ועשית' שציווה במפורש על משה שהוא יעשנה?
- בפסוק זה עצמו מתחיל רש"י בד"ה 'מקשה תיעשה המנורה' ומפרש:

מקשה תיעשה המנורה – שלא יעשה חוליות ולא יעשה קניה ונרותיה איברים איברים ואחר כך ידביקם כדרך הלורפין שקורין שולדירין, אלא כולה באה מחתיכה אחת ומקיש בקורנס וחותר בכלי האומנות ומפריד הקנים אילך ואילך: מי מקיש וחותר ומפריד? הקב"ה!...

- וא"א לומר, שמלכתחילה ציווה אמנם על משה שיעשנה, אבל משראה הקב"ה שהוא מתקשה, החליט ש'תיעשה' בדרך נס? וכי לא ידע מלכתחילה ש'יתקשה'?
- ועל כולנה יקשה מ"ש מפורש להלן בפרשת ויקהל, שבצלאל עצמו עשאה:

ספר שמות פרק לז

(יז) ועש [בצלאל] את המנורה זהב טהור מקשה עשה את המנורה ירכה וקנה גביעה פפתריה וגו'...

היתכן שפסוקי התורה סותרים זה לזה, וגם רש"י סותר עצמו בקביעה כיצד נעשתה המנורה וע"י מי נעשתה?!

- להלן בפסוק לז מבאר רש"י שכשהתקשה משה עד שהראהו הקב"ה למשה 'מנורה של אש' בצורה ויזואלית ובזה פתר למשה את הקושי, למה א"כ כתב שהורה לו להשליך הכיכר לאש, הרי הוא כבר יודע את תבניתה וצורתה המדויקת...

האמנם לאחר שהראהו, עדיין התקשה משה?!

- ושוב מצינו בפ' בהעלותך שרש"י סותר עצמו באותו פסוק, מי עשה את המנורה!

רש"י על במדבר פרק ח פסוק ד

(ד) וזה מעשה המנורה – (ס) שהראהו הקב"ה בצלבע, לפי שנתקשה בה לכך נאמר וזה: מקשה – בטוי"ץ בלע"ז לשון דא לדא נקשן (דניאל ה) עשת של ככר זהב היתה ומקיש בקורנס וחותר בכסיל לפשט איברהם כתקונן [כל אלו פעולות של צורך-אנוש] ולא נעשית איברים איברים ע"י חבור:

... כמראה אשר הראה וגו' – כתבנית אשר הראה בהר כמו שנאמר (שמות כה) וראה ועשה כתבניתם וגו': כן עשה את המנורה – מי עשאה [כלומר או משה או בצלאל – ומסיים:] ומ"א: ע"י הקב"ה נעשית מאליה::

הקושי-התבניתי והקושי הטכני

וי"ל ששני סוגי 'קושי' עמדו בפני משה ולכל אחד מהם פתרון שונה:

- בהיותו בהר התקשה בציור 'תבנית המנורה' ואופן עיצוב קישוטיה השונים לפרטיהם, ע"ז נאמר לו 'וראה ועשה כתבניתם אשר הראית בהר'...
- הקושי-הטכני בו נתקל בבואו לבצע מעשית את בניית-המנורה, בגלל בעיית 'חוזק החומרים', מאחר והוצרכו לעשותה כולה מ'זהב טהור', שהוא חומר רך ושביר וקשה

לעצב ממנו 'צורפות-עדינה', אלא א"כ מערבים בו מתכות נוספות, אבל אז לא יהא 'זהב טהור'!

ודבר זה ידוע לכל מהנדס חמרים, שא"א לעצב בזהב טהור ללא תערובת מתכות אחרות, כי עקב גמישותו ופריכותו עלול הוא להתעקם!

ועפ"י יובן לשון הפסוק [הנראה בסתירה]: **ועשית מנורת זהב טהור!!!** [אתנחתא]

ובאשר לבעיית ה'מיקשה'? על זה אמר לו [בהמשך הפסוק]: **'מקשה תיעשה' – היינו, הקשחת כיכר-זהב והתקשותו 'היא נעשית מאליה', שהאש תגרום להתכווצות חלקיקי הזהב ו'חיסומו', כפי שמצינו בבנין שלמה:**

תלמוד בבלי מסכת מנחות דף כט/א
... עשר מנורות עשה שלמה וכאז"א **הביא לה אלף ככר זהב והכניסוהו אלף פעמים לכור והעמידוהו על ככר ...**

ואין להקשות היתכן שמשם נתקשה בעשייתה ואילו שלמה המלך עשה עשר מנורות ולא התקשה כלל?

כי לשלמה היתה מנורה של משה ששימשה לו כדגם-מוחשי והעיקר הוא: כי המנורות שעשה שלמה לא נצטוו לעשותן 'מיקשה', לכן יכול היה לקחת המנורה של משה ולהטביעה בחומר בו תיווצר 'תבנית-שוקעת' מדויקת של מנורת משה, ולאחר מכן יכול היה ליצוק לתבנית זהב מותך ותיווצר 'מנורה-יצוקה'

ואבל למשה בהיותו במדבר, אמר לו הקב"ה להשליכה לאש והיא תתקשה מאליה באופן ניסי, אז יוכל לעצבה כ'מיקשה' אחת]

[ולאחר שנפתרה בעיית הגמישות] שייך הציווי ברישא דקרא, על 'מי שעשאה': **ועשית!** שתעצבנה 'כדרך הצורפין' [כי את תמונת תבניתה כבר הראית בהר]...

מדוע התקשה דווקא במנורה?
אילו היה מתקשה רק בשירטוט תבניתה המסובכת, ניחא!

אבל לאור האמור שעיקר התקשותו של משה היתה בבעיה הטכנית של 'עיצוב בזהב טהור', [בגלל 'פריכות-החומר'] **מדוע לא מצינו שהתקשה כיצד יעצב כרובים או קערות השולחן, הרי גם הם היו מ'זהב-טהור'?**

וי"ל שכנראה תוצרים-פשוטים, כגון פלטת זהב דקה ישרה ומרודדת [כגון ציפויי הקרשים או הארון שהיו מוצמדים לעצי השיטים, לא התעוותו!] כמו"כ ה'סניפים' שהוצמדו אל השולחן, היו ישרים ובעלי עובי, [גם היו 'מחזקים' ע"י ה'קשוות' שתפסו אותם משני צידי השולחן] או תיבה עשויה מזהב [כמו קערות השולחן שבהם לחם הפנים, שדפנותיה המלבניים מחזקים זו את זו], **אין בעיה לעצב!**

בעיית עיצוב תבליטי כרובים וכנפיהם הפרושות

רש"י על שמות פרק כה פסוק יח
מקשה תעשה – שלא תעשה לפני עולם ותחברם בראשי הכפרת לאחר עשייתם כמעשה לורפים שקורין קולדיריין אלא הטיל זהב הרבה בתחלת עשיית הכפרת והכה בפטיש ובקורנס באמצע וראשין בולטין למעלה ואייר הכרובים בצליטת קולותיו:

[לא בבציורים העממיים!]

לכן לא היו קני-המנורה 'עגולים'
מלבד ההוכחה מרש"י והרמב"ם
כי **'לא עביד קוב"ה ניסא למגנא'**
האלכסוניים קצרים יותר ופחות קורסים

מדוע רק המנורה והכרובים 'מקשה'?
לאחר כל האמור, עדיין צריך ביאור: מדוע רק המנורה והכרובים הוצרכו להיות 'מקשה', ללא חיבורים והלחמות, דבר המקשה מאד על עבודת הצורפים [מה גם שזה דורש התערבות ניסית 'להקשות' את הזהב הטהור] בעוד ששאר כלי-המשכן אף שהיו מ'זהב טהור', לא נצטוו לעשותם 'מקשה' וטעמא בעי!

המנורה מסמלת את 'בנסת ישראל':
רצה הקב"ה להדגיש שחילוקים אלו בנשמות לסוגיהן, ביסודן הם 'מקשה אחת', הפרדת הקנים מורה רק על 'תיפקודים שונים', אבל כולם 'אחדות מוחלטת', כולם אורגאניזם אחד, ללא צורך בחיבורים והלחמות...

סוד המיקשה בכרובים
וי"ל בדרך הפנימיות, שהכרובים מסמלים את 'קוב"ה' ו'ישראל', אשר התקשרותם זה לזה, היא באמצעות 'אורייתא', אבל לפי זה היו צריכים הלוחות מונחים על הכפורת בין שני הכרובים, כממוצע ביניהם... מדוע נמצאות הלוחות למטה?...

אלא הצורך ב'ממוצע', הוא רק מצד ה'גליא', אבל מצד פנימותם ועצמותם, הרי 'עצמות נשמות ישראל' הם חלק אלוהי, 'מקשה אחת' עם 'עצמות קוב"ה', ללא חיבורים והלחמות..